

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2022. gada 7. jūnijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Jūlijas Stepaņenko (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 98/2022),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. likuma “Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldības domju deputātu darbam” (turpmāk – Likums) 2. pantu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96. pantam, 99. panta pirmajam teikumam, kā arī 101. panta pirmajai daļai un spēkā neesošu no Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža;

1.2. Likuma 5. pantu par neatbilstošu Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī 107. pantam un spēkā neesošu no Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Likums bija spēkā no 2021. gada 14. novembra līdz 2022. gada 31. martam. Tā 2. pants noteica, ka no 2021. gada 15. novembra Saeimas darbā ir

tiesīgs piedalīties tikai tāds Saeimas deputāts, kurš šajā likumā noteiktajā kārtībā ir uzrādījis sadarbspējīgu Covid-19 sertifikātu, kas apliecina vakcinācijas vai pārslimošanas faktu, kā arī deputāts, kurš saņēmis klīniskās universitātes slimnīcas speciālista vai konsīlija atzinumu par vakcinācijas atlikšanu uz noteiktu laiku un uzrādījis sadarbspējīgu sertifikātu par negatīvu veiktā testa rezultātu (turpmāk – sertifikāts).

Savukārt Likuma 5. pants paredzēja, ka deputātam, kurš saskaņā ar šā likuma 2. pantu nav tiesīgs piedalīties Saeimas darbā, tiek pārtraukta mēnešalgas un kompensācijas izmaksa. Saeimas deputāta mēnešalgas un kompensācijas izmaksa tiek atjaunota ar dienu, kad deputāts Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijai uzrādījis sertifikātu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4.1. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, kurā lūgusi izvērtēt Likuma 1., 2., 3. un 5. panta atbilstību Satversmes 1., 5., 21., 28., 96., 101., 106., 111. un 116. pantam (ieteikums Nr. 7/2022).

Satversmes tiesa 2022. gada 8. martā rīcības sēdē nolēma atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 7/2022. Šajā lēmumā Satversmes tiesa konstatēja, ka Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, kādā veidā tieši Likuma 1. un 3. panta iespējamā neatbilstība pieteikumā norādītajām Satversmes normām izraisītu viņai Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu. Tāpat Satversmes tiesa konstatēja, ka Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi, kādas pamattiesības vai publiski tiesiskās kompetences viņai izrietētu no Satversmes 21. un 116. panta, kā arī to, kādā veidā Satversmes 28. pants attiecas uz konkrēto Pieteikuma iesniedzējas situāciju. Visbeidzot, Satversmes tiesa norādīja, ka pieteikuma juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošajam tiesiskās palāvēības, varas dalīšanas un labas likumdošanas principam, Satversmes 96. pantam, 101. pantam kopsakarā ar 5. pantu, kā arī 106. un 111. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4.2. Brīdī, kad Pieteikuma iesniedzēja vērsusies Satversmes tiesā ar izskatāmo pieteikumu, Likums ir zaudējis spēku. Tāpat izskatāmajā pieteikumā ir mainījies prasījuma formulējums – Pieteikuma iesniedzēja vairs nelūdz izvērtēt Likuma 1. un 3. panta satversmību, kā arī tajā nav ietverts atsevišķs prasījums vērtēt Likuma 2. un 5. panta atbilstību Satversmes 1., 5., 21., 28., 106., 111. un 116. pantam. Turklāt pieteikums ir papildināts ar jaunu prasījumu izvērtēt Likuma 2. panta atbilstību Satversmes 99. panta pirmajam teikumam, kā arī Likuma 5. panta atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un 107. pantam.

Tādējādi izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, un Satversmes tiesas kolēģijai no jauna ir jāpārbauda pieteikuma atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa minēto uzskatu juridiski pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma regulējumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punktu*).

7.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir 13. Saeimas deputāte. Kopš 2021. gada 2. septembra viņa piedalījies Saeimas klātienēs sēdēs un pildījusi citus deputāta pienākumus, uzrādot negatīvu Covid-19 infekcijas slimības testa rezultātu. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja līdz 2021. gada 15. novembrim neesot uzrādījusi Likuma 2. pantā noteikto sertifikātu Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijai. Līdz ar to viņai saskaņā ar Likuma 2. pantu tikusi liegta dalība Saeimas darbā gan klātienē, gan attālināti. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja no 2021. gada 15. novembra līdz 2022. gada 1. aprīlim, kad Likums zaudēja spēku, neesot varējusi turpināt pildīt deputātes pienākumus, kā arī saņemt atalgojumu. Pieteikuma iesniedzējai esot bijis noteikts pienākums vakcinēties pret Covid-19 infekcijas slimību, lai varētu turpināt pildīt deputātes pienākumus un saņemt par to atlīdzību. Tādējādi ar Likuma 2. pantu esot aizskartas viņai Satversmes 96. pantā un 101. panta pirmajā

daļā ietvertās pamattiesības, savukārt ar Likuma 5. pantu radīts Satversmes 107. pantā ietverto pamattiesību aizskārums.

Līdz ar to pieteikums daļā par Likuma 2. panta atbilstību Satversmes 96. pantam un 101. panta pirmajai daļai, kā arī par Likuma 5. panta atbilstību Satversmes 107. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7.2. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Likuma 2. pants aizskar viņai Satversmes 99. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības. Proti, pieņemot Likumu, reliģiskās pārliecības un sirdsapziņas brīvības aspekts vispār neesot ņemts vērā, lai gan Pieteikuma iesniedzējai reliģisku un filozofisku apsvērumu dēļ tas esot svarīgi.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 99. pantā ietvertās tiesības citstarp uz noteiktas pārliecības uzturēšanu un mainīšanu neattiecas uz jebkuru viedokli, proti, šīs tiesības aizsargā tikai uzskatus, kurus raksturo noteikta skaidrības, nopietnības, saskanības un svarīguma pakāpe (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-39-02 15.1. punktu*).

Pieteikumā ir citēta Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra par domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību, kā arī norādīts uz Vatikāna pausto pozīciju, ka “vakcinācija kā likums nav morāls pienākums un tāpēc tai jābūt brīvprātīgai”. Tomēr pieteikumā nav pamatots, ka personas uzskati par vakcinēšanās nepieciešamību sasniedz to skaidrības, nopietnības, saskanības un svarīguma pakāpi, kāda raksturo Satversmes 99. panta tvērumā ietilpstošo domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību, un ka minētā Satversmes norma šādus uzskatus aizsargātu.

Tādējādi pieteikums daļā par Likuma 2. panta atbilstību Satversmes 99. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7.3. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Likuma 5. pants, kas noteic mēnešalgas izmaksas pārtraukšanu, aizskar arī Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nākotnes ienākumi uzskatāmi par īpašumu vienīgi tad, ja tie jau ir nopelnīti vai pastāv prasība, kuru var apmierināt. Proti, par īpašumu ir uzskatāmi tādi prasījumi, kuru izpildi varētu pieprasīt, jo pastāv skaidrs tiesiskais pamats (*sal. sk. Satversmes tiesas 2011. gada 3. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-05-01 15.2. punktu*). Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka viņai ir skaidri noteiktas un nacionālajā līmenī neapstrīdētas tiesības saņemt deputāta atalgojumu no valsts līdzekļiem. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka no Satversmes 105. panta viņai izrietētu tiesības uz mēnešalgas izmaksu arī tādā gadījumā, kad šī persona nepiedalās Saeimas darbā un tieši šī iemesla dēļ tai tiek pārtraukta mēnešalgas izmaksa. Proti, Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka šādā gadījumā deputāta atalgojums ir uzskatāms par īpašumu, ko aizsargā Satversmes 105. panta pirmais un trešais teikums.

Līdz ar to pieteikums daļā par Likuma 5. panta atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzējai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrajam teikumam, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no apstrīdēto normu piemērošanas brīža Pieteikuma iesniedzējai, tas ir, no 2021. gada 15. novembra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 13. maijā. Tādējādi termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums daļā par Likuma 2. panta atbilstību Satversmes 96. pantam un 101. panta pirmajai daļai, kā arī Likuma 5. panta atbilstību Satversmes 107. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā un ceturtnās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

9. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Savukārt atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta sestajai daļai tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikumā norādīts, ka Likuma 5. pants neatbilst Satversmes 107. pantam.

9.1. Satversmes 107. pants noteic: “Ikvienam darbiniekam ir tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kas nav mazāka par valsts noteikto minimumu, kā arī tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.” Šajā normā citstarp ietvertas personas tiesības saņemt samaksu par darbu (*sk. Satversmes tiesas 2021. gada 2. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-07-01 15. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversmes 107. pantā paredzētās tiesības nav absolūtas un tām var noteikt ierobežojumus, ja vien šie ierobežojumi ir noteikti ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu, ir attaisnojami ar leģitīmu mērķi un ir samērīgi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2008. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2008-02-01 11. punktu*).

9.2. Pieteikumā ir citēta Satversmes tiesas judikatūra par Satversmes 107. panta saturu, kā arī vispārīgi norādīts, ka Likuma 5. pantā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam nav leģitīma mērķa un tas neatbilst samērīguma principam. Proti, Likuma pieņemšanas procesā nemaz neesot vērtēts, kādēļ Saeimas deputātam ienākumi būtu jāzaudē pilnā, nevis ierobežotā apmērā. Tādējādi pastāvot saudzējošāki līdzekļi, ar kuriem sasniegt Likuma 5. pantā ietvertā ierobežojuma iespējamo leģitīmo mērķi.

Tomēr Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka par personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem var uzskatīt tikai tādus līdzekļus, ar kuriem leģitīmo

mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē un kuri no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 19.3.3. punktu*). Turklāt likumdevējam, izvēloties kādu no vairākiem leģitīmā mērķa sasniegšanai potenciāli piemērotiem līdzekļiem, ir vērtēšanas un lemšanas tiesības. Ja likumdevējs, izmantojot savu rīcības brīvību, nolēmis, ka piemērotākais risinājums ir noteikta veida ierobežojuma izraudzīšanās konkrētā apmērā, tad par saudzējošāku līdzekli nevar atzīt citu, alternatīvu šā paša veida ierobežojuma apmēru, ja vien likumdevēja izraudzītais līdzeklis nav pretrunā ar vispārējiem tiesību principiem un citām Satversmes normām (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 23.2. punktu*).

Pieteikumā pēc būtības norādīts, ka konkrētajā gadījumā saudzējošāks līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai ir likumdevēja izraudzītā ierobežojuma veida – deputāta atlīdzības samazinājuma – noteikšana mazākā apmērā. Tomēr pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka likumdevēja izraudzītais ierobežojuma apmērs būtu pretrunā ar vispārējiem tiesību principiem vai citām Satversmes normām un ka tāpēc šāda ierobežojuma noteikšana mazākā apmērā būtu atzīstama par saudzējošāku leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekli. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja nav pamatojusi, ka ar viņas norādītajiem līdzekļiem Likuma 5. pantā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varētu sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par Likuma 5. panta atbilstību Satversmes 107. pantam ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

10. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par Likuma 2. panta iespējamo neatbilstību Satversmes 96. pantam un 101. panta pirmajai daļai. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par likuma “Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldības domju deputātu darbam” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96. pantam un 101. panta pirmajai daļai” pēc Jūlijas Stepaņenko pieteikuma (pieteikums Nr. 98/2022).

2. Atteikties ierosināt lietu par likuma “Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldības domju deputātu darbam” 2. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 99. panta pirmajam teikumam pēc Jūlijas Stepaņenko pieteikuma (pieteikums Nr. 98/2022).

3. Atteikties ierosināt lietu par likuma “Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldības domju deputātu darbam” 5. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un 107. pantam pēc Jūlijas Stepaņenko pieteikuma (pieteikums Nr. 98/2022).

4. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – **līdz 2022. gada 8. augustam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina